LAUSUNTO

Asia: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027.
Talousvaliokunta 8.10.2026.

Suomen ilmastopaneeli
Jyri Seppälä, Kati Koponen, sihteeristö Maria Karttunen

https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+175/2026

TAUSTAA

Suomen ilmastopaneelin lausunto vuoden 2027 talousarvioesityksestä keskittyy niihin momentteihin ja toimiin, joilla on erityistä merkitystä Suomen ilmastotavoitteiden näkökulmasta. Ilmastopaneeli esittää näkemyksensä päästösektoreittain.

SUOMEN ILMASTOPANEELIN KESKEISET NÄKEMYKSET

Ilmastopaneeli korostaa, että energiasiirtymään, teollisuuden sähköistymiseen ja hiilidioksidin talteenottoon liittyvillä investoinneilla voi olla merkittävä rooli Suomen tulevan talouskasvun, kilpailukyvyn ja viennin kannalta. Ilmastotoimia tulisikin tarkastella vahvemmin myös investointi-, kilpailukyky- ja huoltovarmuusnäkökulmista. Useat päästövähennystoimet vähentävät tulevia kustannuksia, vahvistavat energiaomavaraisuutta, parantavat investointiympäristön ennakoitavuutta sekä luovat uusia työpaikkoja ja liiketoimintamahdollisuuksia suomalaisille yrityksille. Vihreän siirtymän mahdollisuuksien lunastaminen vaatii toteutuakseen johdonmukaista ilmastopolitiikkaa.

Vuoden 2027 talousarvioesityksen määrärahat eivät yhdessä nykyisten politiikkatoimien kanssa muodosta uskottavaa kokonaisuutta, jolla voitaisiin varmistaa, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliustavoitteen ja täyttää EU:n ilmastovelvoitteensa. Kuten talousarvioesityksessä todetaan, että uusien ilmastotoimien toteuttaminen edellyttää huomattavaa lisärahoitusta. Useilta nykyisten ilmastosuunnitelmien toimilta puuttuu kuitenkin edelleen riittävä rahoitus. Esityksessä ei myöskään riittävästi huomioida velvoitteiden laiminlyönnistä mahdollisesti aiheutuvia seurauksia, kuten nyt tekemättä jätettyjen päästövähennysten siirtäminen tulevaisuuteen tai hyvittäminen ostoyksiköillä.

Suomen hiilineutraaliuteen liittyviä tavoitteita edistetään määrärahalla, joka on 214 milj. euroa pienempi kuin vuoden 2026 määrärahat (toinen lisätalousarvio mukaan lukien), jotka puolestaan olivat edeltävää vuotta pienemmät. Ilmastopaneeli korostaa, että ilmastotoimien resurssien pienentyessä julkinen rahoitus tulisi kohdentaa nykyistä johdonmukaisemmin kustannusvaikuttaviin päästövähennys- ja nielun vahvistamistoimiin sekä arvioida järjestelmällisesti myös toimimattomuuden kustannuksia.

Tietoon pohjaava päätöksenteko, päätöksenteon huolellinen valmistelu ja toimeenpano ovat keskeisiä tekijöitä politiikan onnistumisessa. Vaikuttava ja kustannustehokas ilmastopolitiikka edellyttää vahvaa tietoperustaa. Siksi korkeatasoisen tutkimus- ja asiantuntijatiedon jatkuvuus sekä riittävä resursointi tulee turvata.

SEKTORIKOHTAISIA HUOMIOITA

Päästökauppasektori ja hiilidioksidin talteenoton edistäminen

Päästökauppasektorin päästöt ovat vähentyneet hyvin. Raskaan teollisuuden prosessipäästöjen kehittymisen kannalta on kuitenkin olennaista, että niihin liittyvät prosessitekniset

muutosinvestointisuunnitelmat etenevät toteutukseen. Sama koskee puhtaaseen sähköön perustuvia vetytalousratkaisuja sekä bioperäisen hiilidioksidin talteenottosovelluksia. Kokonaisuudessaan valtion kannustinmekanismit näiden investointien liikkeelle lähdön tueksi ovat tarpeeseen nähden vaatimattomia. Investoinneilla on kuitenkin keskeinen merkitys Suomen tulevaisuuden kasvun kannalta.

Energiatuen määrärahaa leikataan jälleen merkittävästi vuodesta 2026 vuoteen 2027 ja samalla myös vetyhankkeiden rahoitus vähenee. Tämä on osittain ristiriidassa energia- ja ilmastostrategian kanssa.

Bioperäisen hiilidioksidin talteenotolla ja pysyvällä varastoinnilla (BECCS) on tärkeä rooli kansallisen ilmastolain ensi vuosikymmenen päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa. Talteenottoon, varastointiin ja hyötykäyttöön liittyy myös suuria liiketoiminta- ja vientimahdollisuuksia tulevaisuudessa, minkä takia on Suomen etu olla teknologioiden kehittämisen ja käyttöönoton eturintamassa. Kannustinmekanismien vähäisyys hidastaa hiilidioksidin talteenoton, hyötykäytön ja pysyvän varastoinnin etenemistä. Esimerkiksi EU komissio on ehdottanut BECCS:n (ja DACCS:n) lisäämistä EU:n päästökauppaan 250 Mt osto-ohjelmalla, mikä avaa Suomelle kiinnostavia mahdollisuuksia.

Sähkön kysynnän odotetaan kasvavan merkittävästi lämmöntuotannon ja teollisuuden sähköistymisen sekä vetytalouden ja datakeskusinvestointien seurauksena. Tämän vuoksi sähköntuotannon, sähköverkkojen kehittämisen, kulutusjoustojen sekä energiatehokkuuden merkitys korostuu entisestään. Kohtuuhintaisen puhtaan sähkön saatavuus on keskeinen tekijä sekä Suomen ilmastotavoitteiden että investointien houkuttelemisen kannalta.

Taakanjakosektori

Nykyisillä toimilla Suomi ei ole saavuttamassa taakanjakosektorin vuoden 2030 EU:n ilmastovelvoitetta. Ilmastopaneeli on aiemmin arvioinut, ettei nykyinen KAISUn toimenpidekokonaisuus riitä varmistamaan taakanjakosektorin tavoitteiden saavuttamista.[1] Merkittävä osa suunnitelman toimenpiteistä on tukimuotoisia ohjauskeinoja, joiden toteuttaminen riippuu kansallisesta ja EU:n rahoituksesta.

ETS-jouston käyttö (6,9 Mt) taakanjakosektorin velvoitteen täyttämiseksi johtaa siihen, että valtiolta jää noin 500 miljoonan euron edestä päästöoikeuksien huutokauppatuloja saamatta. Lisäksi jouston käyttö siirtää päästövähennystarvetta tulevaisuuteen, jolloin niistä aiheutuu uudestaan kustannuksia.

Liikenne on taakanjakosektorin tavoitteiden saavuttamisen kannalta keskeinen sektori. Liikenteen päästökehitys ei ole toivotulla uralla, eikä talousarvioesityksessä ole toimenpide-esityskokonaisuutta, joka muuttaisi tilannetta parempaan suuntaan. Sama koskee taakanjakosektorin toiseksi suurinta sektoria maataloutta, jossa on tapahtunut vain vähäistä päästöjen vähentymistä.

Liikennepolttoaineiden hiilidioksidiveron alentaminen on esimerkki toimesta, joka kasvattaa päästöjä sekä heikentää verotuloja. Sama koskee myös ajoneuvoveron perusveron alentamista. Ne antavat myös virheellisen viestin polttomoottoriajoneuvojen tulevaisuuden kustannuksista.

Rakennetun ympäristön energiatehokkuustoimet ovat päästövähennysten lisäksi myös mahdollisuus lisätä työtä ja toimeliaisuutta. Energiatehokkuutta parantaviin korjausrakentamisen avustusten

[1] Ks. Ilmastopaneelin lausunnot kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta [https://ilmastopaneeli.fi/hae-lausuntoja/vns-8-2025-vp-valtioneuvoston-selonteko-kansallisesta-energia-ja-ilmastostrategiasta-4/] sekä KAISU3:sta [https://ilmastopaneeli.fi/hae-lausuntoja/vns-9-2025-vp-valtioneuvoston-selonteko-keskipitkan-aikavalin-ilmastosuunnitelma-kaisu3-3/]

vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että ne kohdistuvat hankkeisiin, jotka eivät toteutuisi ilman julkista tukea, eikä sellaisiin pienimuotoisiin korjauksiin, joiden toteutuminen olisi todennäköistä ilman tukeakin.

Maankäyttösektori

Maankäyttösektori on suurin haaste Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Toimenpiteiden kuilu EU:n maankäyttösektorin vuoden 2030 velvoitteen ja kansallisen ilmastolain mukaisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen on valtava. Talousarvioesityksessä ei ole, kuten ei maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa (MISU) tai energia- ja ilmastostrategiassakaan, esitetty sellaisia toimenpiteitä tai rahoitusta, joilla kuilua voisi uskottavasti kuroa.

Vaikka valmistelussa olevan metsien vertailutason tekninen korjaus voi helpottaa maankäyttösektorin ensimmäisen velvoitekauden tilannetta, toisen velvoitekauden näkymä säilyy erittäin haastavana. Suomi on ylittämässä maankäyttösektorin toisen velvoitekauden (2026–2030) velvoitteen pahimmillaan lähes 100 megatonnilla (Mt CO_2-ekv.), jos maankäyttösektorilla ei tapahdu merkittäviä lisätoimia ja hakkuiden maltillistumista. Velvoitteen mahdollisen laiminlyönnin seuraamuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida[2].

Maankäyttösektorilla on paljon käyttämättömiä ja kustannusvaikuttavia päästövähennyskeinoja erityisesti turvemaapelloilla. Monet toimista on sellaisia, jotka vähentävät päästöjä myös taakanjakosektorilla. Maankäyttösektorin kustannusvaikuttavimpia päästövähennyskeinoja ei kuitenkaan ole mukana toimissa, joihin nyt väheneviä resursseja kohdennetaan. Päästövähennystoimien tekeminen maankäyttösektorilla tulee usein yhteiskunnalle edullisemmaksi kuin niiden tekeminen taakanjakosektorilla.

Hakkuiden väheneminen on nopeasti metsien hiilinielua vahvistava kehityskulku, jota jouduttaisi biomassan polton verovapauden poistaminen. Tällöin ei-polttoon perustuvat ratkaisut etenisivät nopeammin ja puuta ohjautuisi pienemmästä hakkuumäärästä sama määrä raaka-ainetta puutuotteiden valmistukseen. Talousarvioesityksestä puuttuvat kannusteet puun jalostusarvon nostamiseksi ja innovatiivisten uusien tuotteiden saamiseksi teollisen mittakaavan tuotantoon. Korkeamman jalostusarvon tuotteet tukisivat samanaikaisesti hiilinieluja, arvonlisän kasvua ja metsäteollisuuden kilpailukykyä.

[2] Ks. tarkemmin maankäyttösektorin tilanteesta Seppälä, J., Ahlvik, L., Lehtonen, A., Leino, M., Mosley, F., Mäkipää, R., Ollikainen, M., Salo, M., Soimakallio, S., Toiviainen, A., Vesa, S., Vikfors, S. 2025. Arvio Suomen maankäyttösektorin tilanteesta – Tarkastelussa EU:n LULUCF-velvoitekaudet 2021–2025 ja 2026–2030. Suomen ilmastopaneelin raportti 1/2025. Saatavilla: https://ilmastopaneeli.fi/hae-julkaisuja/arvio-suomen-maankayttosektorin-tilanteesta-tarkastelussa-eun-lulucf-velvoitekaudet-2021-2025-ja-2026-2030/